

Dostępność biblioteki uczelnianej

Anna Moroń

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Uniwersytet Śląski

Co robi biblioteka uczelniana?

- Pośredniczy w różnych formach komunikacji.
- Gromadzi zbiory na różnych nośnikach.
- Udostępnia informacje, metainformacje i dostęp do nich.
- Spełnia funkcje: edukacyjną, informacyjną i intelektualną.
- Wspiera procesy dydaktyczne i naukowo-badawcze uczelni.

Jak postrzegana jest biblioteka uczelniana?

- instytucja trudno dostępna
- instytucja zamknięta
- instytucja nieprzygotowana
- instytucja niechętna

Kim są czytelnicy biblioteki uczelnianej?

- grupa pierwsza (najbardziej liczna) - osoby z dysfunkcją narządów ruchu
- grupa druga - osoby niewidome i niedowidzące
- grupa trzecia - osoby niesłyszący i niedosłyszący

Jakie niepełnosprawności czytelnicze spotykamy?

Osoby z dysfunkcją wzroku

nie są w stanie korzystać z tradycyjnych książek czarnodrukowych.

Jakie niepełnosprawności czytelnicze spotykamy?

Osoby z dysfunkcją słuchu

od urodzenia lub przed okresem opanowania umiejętności czytania nie są w stanie opanować struktur języka polskiego. Są niezdolne do czytania ze zrozumieniem zwykłych tekstów.

Jakie niepełnosprawności czytelnicze spotykamy?

Osoby z dysfunkcją ruchu

napotykają na bariery architektoniczne i funkcjonalne w korzystaniu z bibliotek i ich zasobów.

Czy dostępność biblioteki uczelnianej to?

- powiększanie zasobów,
- większa liczba stanowisk komputerowych,
- większa liczba miejsc w czytelni,
- skrócenie czasu oczekiwania na książkę,
- serwisy WWW z bogatą ofertą katalogów, linków, baz danych itp.

Dostępność biblioteki uczelnianej to...

**DOSTOSOWANIE BIBLIOTEKI
I JEJ USŁUG DO POTRZEB OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH.**

Czy mamy wskaźniki dostępności?

- 2005
- IFLA: Sekcja Bibliotek Obsługujących Osoby w Niekorzystnej Sytuacji
- punkt wyjścia - doświadczenia bibliotek duńskich, szwedzkich, amerykańskich i brytyjskich
- narzędzie oceny dostępności

Jakie mamy obszary dostępności?

- dostęp fizyczny: swobodna i bezpieczna droga do biblioteki;
- media / formy środków przekazu: zasoby biblioteki dostępne dla osób z różnymi dysfunkcjami – tyle typów dokumentów, ile potrzeb;
- obsługa / usługi i komunikacja: dedykowane usługi umocowane prawnie.

Dostęp fizyczny

- otoczenie biblioteki,
- wejście do biblioteki,
- dostęp do materiałów i usług.

Otoczenie biblioteki

- parking usytuowany w pobliżu wejścia do biblioteki, oznakowany międzynarodowym symbolem dla osób niepełnosprawnych,

Otoczenie biblioteki

- wyraźne i łatwe do odczytania kierunkowskazy,
- równa, łagodna i antypoślizgowa powierzchnia przy wejściu,
- w razie potrzeby podjazdy w pobliżu schodów z poręczami po obu stronach.

Wejście do biblioteki

- przestrzeń przy drzwiach wejściowych i drzwi wejściowe dostatecznie szerokie, pozwalające m. in. na swobodne manewrowanie wózkiem inwalidzkim,
- szklane drzwi właściwie oznakowane dla osób z dysfunkcją wzroku,
- schody i stopnie oznaczone kontrastującymi kolorami,
- windy dobrze oświetlone z mową syntetyczną, z przyciskami i oznaczeniami w Braille’u, oraz dostępnymi z poziomu wózka inwalidzkiego.

Dostęp do materiałów i usług / przestrzeń fizyczna

- wyraźne i łatwe do odczytania oznakowanie,
- półki dostępne dla osób na wózkach inwalidzkich,
- stoły i krzesła o regulowanej wysokości,
- krzesła z solidnymi oparciami,
- bezkolizyjne i szerokie przejścia między regałami,
- oznakowanie alarmowe słyszalne i widoczne,
- personel przygotowany do pomocy użytkownikom niepełnosprawnym.

Dostęp do materiałów i usług / toalety

- zgodnie ze standardami budowlanymi, przynajmniej jedna dostosowana toaleta do potrzeb osób niepełnosprawnych, wyraźne i czytelne oznakowana.

Dostęp do materiałów i usług / agendy udostępniania

- regulowane biurka / stanowiska pracy,
- urządzenia nagłaśniające dla osób z uszkodzonym słuchem (pętle indukcyjne),
- odpowiednie krzesła,
- zorganizowany system oczekiwania (system kolejkowy / system rezerwacji),

Dostęp do materiałów i usług / agendy udostępniania

- dostępne urządzenia samoobsługowego udostępniania (np. wrzutki książek).

Media / formy środków przekazu - rodzaje zbiorów

- książki mówione, gazety i czasopisma w wersji audio,
- książki i materiały drukowane powiększoną czcionką,
- książki łatwe w czytaniu,
- książki brajlowskie,
- kasety video oraz filmy DVD z podpisami u dołu ekranu lub z tłumaczeniem na język migowy,
- e-books (książki elektroniczne),
- obrazkowe książki dotykowe.

Media / formy środków przekazu - komputery

- stanowiska komputerowe dostosowane dla osób na wózkach inwalidzkich,
- klawiatura dostosowana do potrzeb użytkowników z ograniczoną sprawnością ruchową,
- dodatkowe oprogramowanie: czytające, powiększające, głośnomówiące,
- kompetentny personel udzielający wsparcia technicznego.

Obsługa / usługi i komunikacja

- szkolenie personelu,
- usługi dedykowane dla osób niepełnosprawnych,
- dostarczanie informacji osobom niepełnosprawnym,
- przygotowanie informacji łatwej do zrozumienia,
- współpraca z osobami niepełnosprawnymi i organizacjami działającymi w ich imieniu,
- serwis WWW.

Jak szkolić personel?

- merytorycznie z zakresu poszczególnych dysfunkcji,
- merytorycznie z zakresu obsługi i obsługi bibliotecznej osób niepełnosprawnych.

Usługi dedykowane dla osób niepełnosprawnych

- dostarczanie materiałów bibliotecznych i innych usług do domu użytkowników (elektroniczne dostarczanie dokumentów, systemy zarządzania bibliotekami publikacji multimedialnych, przesyłanie materiałów tradycyjną pocztą itp.),
- prowadzenie usług czytelniczych dla osób mających trudności z czytaniem,
- usługi czytelnicze (skanowanie dokumentów, nagrywanie tekstów itp.).

Jak dostarczać informacje osobom niepełnosprawnym?

osoby z dysfunkcją wzroku:

druk powiększony, duża czcionka, kasety magnetofonowe, CD/DVD, brajl, poczta elektroniczna, telefon, dostępna strona WWW

Jak dostarczać informacje osobom niepełnosprawnym?

osoby z dysfunkcją słuchu:

teksty łatwe w czytaniu, dostosowane nagrania video/DVD, język migowy, telefony tekstowe, poczta elektroniczna, dostępna strona WWW

Jak dostarczać informacje osobom niepełnosprawnym?

osoby z dysfunkcją narządów ruchu: kasety audio/video, CD/DVD, poczta elektroniczna, telefon, dostępna strona WWW

Jak tworzyć komunikaty łatwe do zrozumienia?

- Pisać czytelnie i zwięźle.
- Formułować krótkie i jasne zdania.
- Unikać obcych słów.
- Pozostawiać przestrzeń między akapitami.
- Zamieszczać ilustracje wraz z towarzyszącym im tekstem.
- Stosować ciemny druk na białym lub jasnym papierze (nigdy jasny tekst na ciemnym tle).

Jak tworzyć komunikaty łatwe do zrozumienia?

Czarny tekst na białym tle

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc dapibus orci. Maecenas fringilla, pede at viverra aliquet.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Ut ut neque eu nibh vulputate semper. Fusce tellus nibh, porttitor.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc dapibus orci. Maecenas fringilla.

Biały tekst na czarnym tle

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc dapibus orci. Maecenas fringilla, pede at viverra aliquet.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Ut ut neque eu nibh vulputate semper. Fusce tellus nibh, porttitor.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Nunc dapibus orci. Maecenas fringilla.

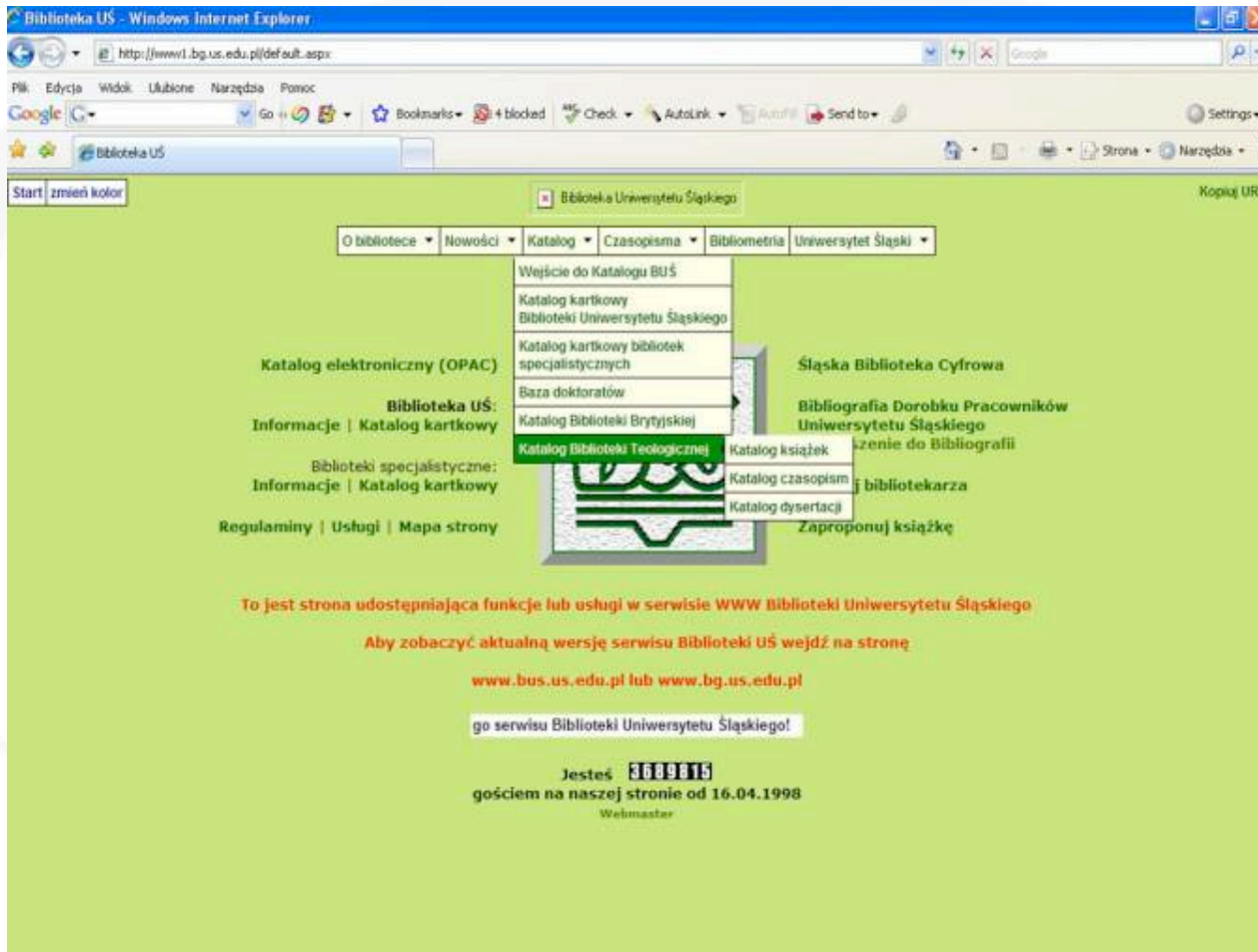
Jak współpracować?

- regularne spotkania typu „burze mózgów”,
- wspólne działania: projekty, kampanie, wystawy, konferencje,
- szkolenia i instrukcje dla użytkowników dotyczące korzystania z biblioteki,
- grupy dyskusyjne,
- wspólne kontakty z mediami.

Jaki serwis WWW?

- dostępny dla każdego użytkownika,
- tworzony zgodnie ze standardami (W3C i WAI),
- logicznie zaplanowany,
- przyjazny w korzystaniu,
- łatwy w nawigowaniu,
- z możliwością przeszukiwania,
- zapewniający płynną transformację.

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego / serwis WWW niedostępny

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window displaying the website of the University of Silesia Library. The address bar shows the URL <http://www1.bg.us.edu.pl/default.aspx>. The page content is mostly obscured by a large, semi-transparent watermark of the library's logo. A red text message is overlaid on the page, indicating that the website is unavailable for maintenance.

To jest strona udostępniająca funkcje lub usługi w serwisie WWW Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego

Aby zobaczyć aktualną wersję serwisu Biblioteki UŚ wejdź na stronę

www.bus.us.edu.pl lub www.bg.us.edu.pl

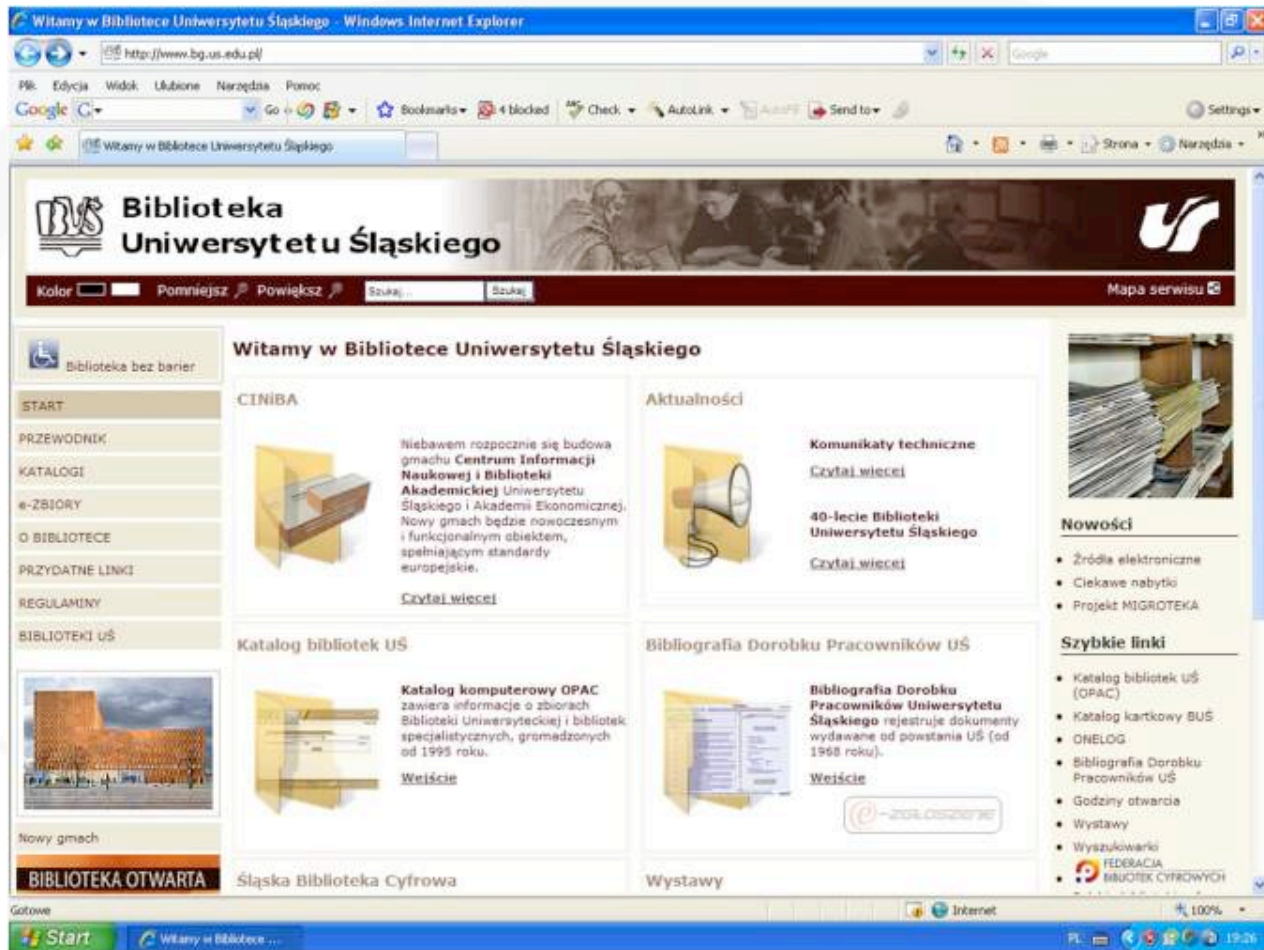
go serwisu Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego!

Jesteś 8689815
gościem na naszej stronie od 16.04.1998

Webmaster

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego / serwis WWW dostępny

Witamy w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego - Windows Internet Explorer

http://www.bg.us.edu.pl/

Google

Witamy w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

Kolor Pomniejsz Powiększ Szukaj Szukaj Mapa serwisu

Witamy w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego

CINIBA

Niebawem rozpocznie się budowa gmachu **Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej** Uniwersytetu Śląskiego i Akademii Ekonomicznej. Nowy gmach będzie nowoczesnym i funkcjonalnym obiektem, spełniającym standardy europejskie.

[Czytaj więcej](#)

Aktualności

Komunikaty techniczne

[Czytaj więcej](#)

40-lecie Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego

[Czytaj więcej](#)

Katalog bibliotek UŚ

Katalog komputerowy OPAC zawiera informacje o zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej i bibliotek specjalistycznych, gromadzonych od 1993 roku.

[Wejście](#)

Bibliografia Dorobku Pracowników UŚ

Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego rejestruje dokumenty wydawane od powstania UŚ (od 1968 roku).

[Wejście](#)

Nowości

- Źródła elektroniczne
- Ciekawe nabytki
- Projekt MIGROTEKA

Szybkie linki

- Katalog bibliotek UŚ (OPAC)
- Katalog kartkowy BUS
- ONELOG
- Bibliografia Dorobku Pracowników UŚ
- Godziny otwarcia
- Wystawy
- Wyszukiwarki
- FEDERACJA BIBLIOTEK CYFROWYCH

BIBLIOTEKA OTWARTA

Śląska Biblioteka Cyfrowa

Wystawy

Gotowe

Start

Witamy w Bibliotece ...

Internet

PL

19:26

Jakie należy podjąć kroki ku dostępności?

1. Powołanie zespołu ds. czytelników niepełnosprawnych;
2. Nawiązanie współpracy z pełnomocnikiem / konsultantem / biurem ds. osób niepełnosprawnych macierzystej uczelni;
3. Ustalenie liczby osób niepełnosprawnych obsługiwanych przez bibliotekę uczelnianą.
4. Rozpoznanie rodzajów niepełnosprawności faktycznych i potencjalnych użytkowników;
5. Zdiagnozowanie środowiska pod kątem możliwości i potrzeb czytelniczych.

Jakie należy podjąć kroki ku dostępności?

6. Włączenie do swoich prac jako konsultantów / ekspertów osoby niepełnosprawne, członków ich rodzin, przyjaciół itp.;
7. Współpraca z innymi bibliotekami, które oferują usługi dedykowane dla osób niepełnosprawnych;
8. Opracowanie zasad obsługi czytelniczej i innych usług dedykowanych dla osób ze specjalnymi potrzebami;
9. Umocowania prawne (statuty, regulaminy, zarządzenia);
10. Realizacja komunikowanych potrzeb;

Jakie należy podjąć kroki ku dostępności?

11. Zakup odpowiedniego sprzętu;
12. Szukanie sojuszników dla swoich idei i działań;
13. Szkolenie pracowników.

- *eAccessibility - opening up the Information Society*. [on-line] http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/policy/accessibility/index_en.htm (dostęp 11.11.2008).
- Day J. M.: *Guidelines for Library Services to Deaf People*. [on-line] <http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-62e.pdf> (dostęp 16.11.2008).
- Fedorowicz M.: *Studenci z niepełnosprawnościami jako pełnoprawni użytkownicy bibliotek szkół wyższych – doświadczenia zagraniczne i krajowe*. W: *Biblioterapia z zagadnień pomocy niepełnosprawnym użytkownikom książki*. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2005.
- *Guidelines for Library Service to Braille Users*. [on-line] <http://www.ifla.org/VII/s31/pub/guide.htm> (dostęp 16.11.2008).
- *Guidelines for libraries serving hospital patients and the elderly and disabled in long-term care facilities*. [on-line] <http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-61e.pdf> (dostęp 16.11.2008).
- Hollender H.: *Jak uniwersytet psuje sprawności czytelnicze*. W: *Funkcje naukowo-badawcze i dydaktyczne biblioteki akademickiej*. Kielce: Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego, 1996.
- Irvall B., Nielsen G. S.: *Access to libraries for persons with disabilities - CHECKLIST*. [on-line] <http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-89e.pdf> (dostęp 16.11.2008).
- Irvall B., Nielsen G. S.: *Access to Libraries for Disabled Persons Checklist: a practical tool*. [on-line] http://www.ifla.org/IV/ifla71/papers/113e-Nielsen_Irval.pdf (dostęp 13.11.2008).

- Irvall B., Nielsen G. S.: *Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia*. [on-line] <http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-70e.pdf> (dostęp 13.11. 2008).
- Kavanagh R., Skoeld B. C.: *Libraries for the Blind in the Information Age Guidelines for Development*. [on-line] <http://www.ifla.org/VII/s31/pub/Profrep86.pdf> (dostęp 17.11.2008).
- *Lista punktów kontrolnych WCAG*. [on-line] http://www.widzialni.eu/dokumenty/wcag-lista_punktow_kontrolnych.html (dostęp 17.11.2008).
- Piotrowicz G.: *Model hybrydowy jako optymalny wariant funkcjonowania i rozwoju współczesnej biblioteki akademickiej*. W: *Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich: materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej Rzeszów - Czarna, 1-3 czerwca 2005 r.* Rzeszów: Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005.
- Zielak A.: *Niepełnosprawni w świecie Internetu*. Warszawa: Wydaw. SBP, 2005.
- Zybert E. B.: *Jakość w działalności bibliotek: oceny - pomiary - narzędzia*. Warszawa: Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2007.

Dziękuję za uwagę

Anna Moroń

Uniwersytet Śląski

Moron.Anna@gmail.com

tel. +48 667 591 877

Patronat:

**Konferencja jest współfinansowana ze środków
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**

